

Et nederlagsnarrativ

Marit Haldar

Høgskolen i Oslo

Marit.Haldar@sam.uio.no

Eivind Engebretsen

Høgskolen i Oslo

Eivind.Engebretsen@sam.uio.no

Abstract

With the help of narrative analysis, this article aims to answer the question: what is a good political consolation speech? In exploring this, the article focuses on the speech made by the defeated presidential candidate John McCain in November, 2008. In many quarters, this speech has been judged a success and it has been praised by both his political supporters and opponents. The article argues that the form of this speech has contributed to its positive reception just as much as its content. It is further argued that with the use of certain narrative components and plot, McCain managed to turn his defeat into what many regard as a victory. Central to this transformation was the use of different narrative voices calling for both unity as well as responsibility among his audience. In addition, the analysis shows how events and actions became both helpers and opponents in McCain's victory in defeat. A good defeat is of considerable social significance and his consolation speech is a demonstration of one of democracy's most important principles; namely, "one loses with style".

Keywords: narrative, plot, narrative voice, speech, defeat

Hva er en god nederlagstale? Hva var det for eksempel som gjorde talen den amerikanske presidentkandidat McCain holdt da han tapte valget i 2008, til en suksess? Talen er møtt med lovord verden over, fra tilhengere og mot-

standere. Journalisten Joe Gandelman beskriver for eksempel talen som en "classy, gracious, unity-embracing concession speech", og han begrunner karakteristikken slik: "Unlike in past races, McCain didn't turn out to be the non-winner who lingered before conceding: he quickly moved to put an end to the political race and begin the nation's political healing process" (<http://themoderatevoice.com>).

Vi er overbevist om at talens kvalitet ikke bare handler om innhold, men vel så mye om form og oppbygging. I denne artikkelen spør vi: Ved hjelp av hva slags narrative komponenter og plott taler McCain sitt nederlag til seier? Hvordan konstituerer han en narrativ stemme som virker samlende? Hvilke handlinger og scener, hvilke hjelpere og motstandere tar McCain i bruk for å få til en god avslutning av sin valgkamp?

Gode nederlag er av stor sosial betydning, og det er mange gode nederlag vi kunne ha valgt å analysere. McCains nederlag er valgt som representant for de spesielt viktige. Talen er viktig fordi den markerer avslutningen av et sentralt historisk forløp. Men den er også viktig fordi den markerer en avgjørende egenskap ved den demokratiske pakten. En god nederlagstale etter en politisk valgkamp er en oppvisning av demokratiets viktigste ideal – "å tape med stil". Demokratiets idealer stiller spesifikke krav til valgnederlaget: Det er et grunnleggende demokratisk prinsipp at flertallet bestemmer, og dermed at nederlag ved valg aksepteres på fredelig vis. Derfor slutter ikke et presidentvalg med flertallskandidatens seier, men med mindretallskandidatens nederlag. Det er sedvane i de fleste demokratiske land at nederlaget offentliggjøres i form av en tale på valgnatten.

McCains tale

Thank you. Thank you, my friends. Thank you for coming here on this beautiful Arizona evening.

My friends, we have – we have come to the end of a long journey. The American people have spoken, and they have spoken clearly.

A little while ago, I had the honor of calling Sen. Barack Obama to congratulate him on being elected the next president of the country that we both love. In a contest as long and difficult as this campaign has been, his success alone commands my respect for his ability and perseverance. But that he managed to do so by inspiring the hopes of so many millions of Americans who had once wrongly

believed that they had little at stake or little influence in the election of an American president is something I deeply admire and commend him for achieving.

This is an historic election, and I recognize the special significance it has for African-Americans and for the special pride that must be theirs tonight.

I've always believed that America offers opportunities to all who have the industry and will to seize it. Sen. Obama believes that, too.

But we both recognize that, though we have come a long way from the old injustices that once stained our nation's reputation and denied some Americans the full blessings of American citizenship, the memory of them still had the power to wound.

A century ago, President Theodore Roosevelt's invitation of Booker T. Washington to dine at the White House was taken as an outrage in many quarters.

America today is a world away from the cruel and frightful bigotry of that time. There is no better evidence of this than the election of an African-American to the presidency of the United States.

Let there be no reason now for any American to fail to cherish their citizenship in this, the greatest nation on Earth.

Sen. Obama has achieved a great thing for himself and for his country. I applaud him for it, and offer him my sincere sympathy that his beloved grandmother did not live to see this day. Though our faith assures us she is at rest in the presence of her creator and so very proud of the good man she helped raise.

Sen. Obama and I have had and argued our differences, and he has prevailed. No doubt many of those differences remain.

These are difficult times for our country. And I pledge to him tonight to do all in my power to help him lead us through the many challenges we face.

I urge all Americans who supported me to join me in not just congratulating him, but offering our next president our good will and earnest effort to find ways to come together to find the necessary compromises to bridge our differences and help restore our prosperity, defend our security in a dangerous world, and leave our children and grandchildren a stronger, better country than we inherited.

Whatever our differences, we are fellow Americans. And please believe me when I say no association has ever meant more to me than that.

It is natural. It's natural, tonight, to feel some disappointment. But tomorrow,

we must move beyond it and work together to get our country moving again. We fought – we fought as hard as we could. And though we fell short, the failure is mine, not yours.

I am so deeply grateful to all of you for the great honor of your support and for all you have done for me. I wish the outcome had been different, my friends.

The road was a difficult one from the outset, but your support and friendship never wavered. I cannot adequately express how deeply indebted I am to you.

I'm especially grateful to my wife, Cindy, my children, my dear mother and all my family, and to the many old and dear friends who have stood by my side through the many ups and downs of this long campaign.

I have always been a fortunate man, and never more so for the love and encouragement you have given me.

You know, campaigns are often harder on a candidate's family than on the candidate, and that's been true in this campaign. All I can offer in compensation is my love and gratitude and the promise of more peaceful years ahead.

I am also – I am also, of course, very thankful to Gov. Sarah Palin, one of the best campaigners I've ever seen, and an impressive new voice in our party for reform and the principles that have always been our greatest strength, her husband Todd and their five beautiful children for their tireless dedication to our cause, and the courage and grace they showed in the rough and tumble of a presidential campaign.

We can all look forward with great interest to her future service to Alaska, the Republican Party and our country.

To all my campaign comrades, from Rick Davis and Steve Schmidt and Mark Salter, to every last volunteer who fought so hard and valiantly, month after month, in what at times seemed to be the most challenged campaign in modern times, thank you so much. A lost election will never mean more to me than the privilege of your faith and friendship.

I don't know – I don't know what more we could have done to try to win this election. I'll leave that to others to determine. Every candidate makes mistakes, and I'm sure I made my share of them. But I won't spend a moment of the future regretting what might have been.

This campaign was and will remain the great honor of my life, and my heart is

filled with nothing but gratitude for the experience and to the American people for giving me a fair hearing before deciding that Sen. Obama and my old friend Sen. Joe Biden should have the honor of leading us for the next four years.

I would not – I would not be an American worthy of the name should I regret a fate that has allowed me the extraordinary privilege of serving this country for a half a century.

Today, I was a candidate for the highest office in the country I love so much. And tonight, I remain her servant. That is blessing enough for anyone, and I thank the people of Arizona for it.

Tonight – tonight, more than any night, I hold in my heart nothing but love for this country and for all its citizens, whether they supported me or Sen. Obama – whether they supported me or Sen. Obama.

I wish Godspeed to the man who was my former opponent and will be my president. And I call on all Americans, as I have often in this campaign, to not despair of our present difficulties, but to believe, always, in the promise and greatness of America, because nothing is inevitable here.

Americans never quit. We never surrender.

We never hide from history. We make history.

Thank you, and God bless you, and God bless America. Thank you all very much. (<http://edition.cnn.com/2008/POLITICS/11/04/mccain.transcript/index.html>)

Vi skal altså analysere denne talen med fokus på dens narrative form og oppbygning, for å komme nærmere et svar på spørsmålet om hva det er som gjør at den anses som særlig god.

Men la oss først gå noe nærmere inn på hvilke prinsipper som styrer vår narrative formanalyse.

Hvordan vil vi gå løs på denne talen?

Til tross for at vår analyse bygger på en tale, som er en muntlig begivenhet, vil vi ikke analysere kroppssidiomer og andre ikke-verbale tegn som kommer til uttrykk i talesituasjonen (Goffman 1967), heller ikke virkningen av de andres ytringer, for eksempel deres applaus. Det er ingen tvil om at

stemmeleiet, ansiktet og kroppen til den som framfører talen, avgir informasjon som spiller en rolle for hvordan talen virker (Johansen 2003). Vår analyse vil likevel begrense seg til talen som transkribert *tekst*. Også som tekst har talen virkninger, og det er disse virkningene og hvordan de skapes i teksten, som vil være fokus for vår analyse.

I tradisjonell dokumentanalyse var det tekstens innholdsside, meningen og informasjonen den formidlet, som var av størst interesse, mens tekstens retoriske aspekt, den språklige utformingen, fikk lite oppmerksomhet. Moderne samfunnsvitenskapelig tekstanalyse har tatt retorikken tilbake og legger større vekt på betydningen av tekstens form og på føringer i ordvalg og språkbruk. Dette vil vi også gjøre. Vi er ikke primært opptatt av hva teksten sier, men av hva den gjør (Derrida 1969). Vi ser teksten ikke bare som meningsreferent, men som meningsprodusent. Teksten er en produktivitet (Kristeva 1966) som setter meninger i forbindelse med hverandre og som utelukker andre meningsforbindelser (Foucault 1999). Dette duker for en diskursanalyse av talen, og for så vidt foretar vi en slik en, men da nærmere bestemt en narrativ versjon av diskursanalyse (Tamboukou 2008). Vi er opptatt av hvordan makt i form av mening produseres ved hjelp av en narrativ struktur (ibid). McCains tale spiller i stor grad på klassiske narrative prinsipper, og ved hjelp av en narrativ analyse kan vi få fram noen av talens virkninger.

Moderne definisjoner av et narrativ er mange og svært forskjellige. Enkelte er svært åpne, andre har et strengere oppsett. Eksempler på åpne definisjoner er Barthes (1966) som hevdet at all form for kommunikasjon er narrativ, og Jameson som definerer narrativ som den sentrale funksjonen eller instansen i det menneskelige sinnet (sitert i Robertson 2005).

De mer strenge og formalistiske definisjonene av narrativ bygger på den russiske lingvisten Propps empiriske undersøkelse av hvordan et stort antall eventyr er bygd opp. Kort fortalt analyserer Propps fram noen prinsipielle funksjoner han mener finns i alle eventyr, som blant annet består av helt og offer, hjelper og motstander (Greimas 1987). Disse funksjonene mener teoretikere som viderefører Propps tenkning at også kan gjenkjennes i de fleste narrativer (ibid). Ducrot og Todorov stiller som et krav til et narrativ at det skal ha et hovedtema, det skal ha en begynnelse, et midtparti og en slutt, en peripeti og en identifiserbar fortellerstemme (White 2003: 61). Med en slik definisjon kreves det med andre ord at noen forteller, for at det skal være et narrativ. Et narrativ gjør hendelsesforløp om til handlingsforløp (Kjus 2007). Dette var også grunnlaget for Platons og Aristoteles' grenseoppdragning mel-

lom narrativ og drama. Platon skiller i *Staten* mellom diegesis og mimesis. Det som kjennetegner diegesis (fortellingen) er at "dikteren er den som fører ordet" (Platon 1992: 638). Mimesis, dramatisk diktning, derimot karakteriseres ved at fortelleren er fraværende og at skikkelsene som deltar i handlingen selv fører ordet. Vi vil i vår analyse bruke disse begrepene, og også å se nærmere på hvordan hendelser gjøres til handlinger og handlinger gjøres til hendelser ved hjelp av blant annet fortellerstemme og fravær av sådan, og videre hvordan vekslning mellom hendelse og handling gjør noe med posisjonene teksten produserer.

Spørsmålet "hvem forteller" har blitt stående som helt sentralt og sjangerkonstituerende også innenfor moderne fransk narratologi (Genette 1980, Aaslestad 1997). Genette skiller prinsipielt mellom *forfatteren*, den som fører teksten i pennen, og *fortelleren*, den som fører ordet. Ut fra samme tenkemåte skiller narratologien også mellom den fysiske mottakeren og den impliserte mottakeren – en mottakerinstans som kan leses ut fra teksten. Narratologien har dermed vist betydningen av å kretse inn "stemmene" i fortellende tekst. Vi vil i vår analyse synliggjøre hvordan spesielt "jeg" og "vi" konstrueres på en rekke ulike måter og inngår i komplekse dynamikker i talen.

Ifølge Chatman består et narrativ av en innholds- og en uttrykkside. "Distinksjonen mellom *hva* (story) som er fortalt og *hvordan* (plot) det er fortalt, er et viktig aspekt ved en narrativ struktur. (...) På samme måte som et tegn er en (korrelasjon) mellom et innhold og et uttrykk, så er et narrativ en (korrelasjon) mellom en story og et plot. (...) Den logiske og kronologiske rekkefølgen av hendelser i en story, kan kuttes opp og reorganiseres på alle mulige måter i et plot" (Thwaites, Davis & Mules 1994: 126 & 127, vår oversettelse). Genette (1980) skiller mellom historie og fortelling, der fortellingen inneholder et plot som historien ikke har. Det klassiske eksempelet på forskjellen mellom henholdsvis historie og fortelling er "først døde kongen, så døde dronningen" som et eksempel på historie, og "først døde kongen, så døde dronningen av sorg, som et eksempel på en fortelling. Det finnes med en slik definisjon en kausalitet i fortellingen; en forventning om at det som skjer først, skal lede til det som skjer etter, og at det som skjer etter, skal være et resultat av det som skjedde før (Kjus 2007: 22).

Et slikt fokus på sammenheng og kausalitet vektlegges i mange definisjoner – mer eller mindre formalistiske – som en grunnleggende egenskap ved fortellingen. Ifølge Labov og Waletzky (1967) blir nedtegnede begivenheter først til en fortelling idet begivenhetene settes i sammenheng. En fortelling

kjennetegnes ved at den besvarer to ulike spørsmål: "Hva hendte?" og "Hva har begivenhetene med hverandre å gjøre?" Så lenge det siste spørsmålet ikke er besvart, kan man – slik Labov og Waletzky ser det – ikke snakke om en egentlig fortelling. En fortelling rommer altså både et element av beskrivelse og et element av vurdering (Labov og Waletzky 1997). Labov og Waletzky hevder videre at en fortelling består av følgende seks elementer: en åpning, en søken eller bevegelse, en komplikasjon, en evaluering av problemet, en løsning av problemet og en koda der konklusjoner trekkes (Ibid.).

Mot en slik strengt formalistisk definisjon hevder Hayden White at selv usammenhengende nedtegnelser av historiske hendelser, som en annal, rommer et element av fortelling. "Historical events dispose themselves to the percipient eye as stories waiting to be told", skriver han (White 1973). Dette betyr at selv i den mest skjematisk oversikt, der begivenhetenes betydning ikke framkommer eksplisitt gjennom vurderinger og konklusjoner, tilskrives de en "mening" i kraft av at de har fått plass på listen. Også White vektlegger altså kausalitet, men som en forventning snarere enn som et artikulert forløp. Vi vil til slutt i vår analyse studere plott-strukturer i talen – hvordan talen er organisert i sammenhenger og usammenhenger, og hvordan denne bestemte organiseringen virker.

"Vi-et" kjempet, "jeg-et" tapte

"Thank you. Thank you, my friends. Thank you for coming here on this beautiful Arizona evening". Gjennom åpningsordene etableres en dialog: McCain henvender seg ikke eksplisitt til hele nasjonen som følger talen fra tv-skjermene, men til sine "venner". Det er vennene og tilhengerne som står sammen med ham i Arizona, som er talens impliserte mottaker, og han begynner med å takke dem slik han også ville ha gjort dersom han hadde vunnet valget. Dermed blir det heller ikke McCain – enkeltpersonen – som står foran nasjonen med sitt nederlag. Han står der henvendt til sine venner og tilhengere, og de står der *sammen* foran resten av nasjonen. Slutten eller nederlaget er altså ikke noe han møter alene, men som et "vi".

Det at McCain drar settingen – this beautiful Arizona evening – inn i sin tale, lader talen med symbolikk og bidrar til å konstituere fortellerstemmen: I tillegg til at kvelden ganske enkelt henspiller på en skjønn og optimistisk avslutning, dekonstrueres motsetningen mellom taleren og hans publikum:

Publikum dras inn på scenen. Både taler og publikum omkranses av de samme kulissene, de er på samme sted, og kvelden er noe de møter som fellesskap.

"Vi-et" etableres eksplisitt i neste setning: *My friends, we have – we have come to the end of a long journey.* Det at McCain henvender seg til sine tilhengere, frigjør også et større narrativt repertoar enn hvis talen hadde foregått med tv-seerne som direkte mottakere. Henvendt til sine venner, kan talen formes med takksigelsen som sitt hovedpoeng, ikke tapet. Det å markere valgnederlaget overfor resten av nasjonen blir ikke primærbudskapet, bare en indirekte konsekvens. Hovedformålet er å takke vennene som står der sammen med ham. Slik ser vi hvordan McCain ved å konstruere fortellerinstansen som et "vi" åpner for logikker som overskrider nederlaget.

Det "vi" som etableres mellom McCain og hans venner bygger på et krigsnarrativ: *"We fought – we fought as hard as we could."* McCain inntar hærførerens rolle. Krigen og hærførerens motstander gjøres imidlertid ikke kjent. Krigsnarrativet opprettes så innsatsen til vi-et blir stor. Når innsatsen til dette vi-et gjøres stor, blir det desto mer virkningsfullt at det er på dette punktet i talen vi-et splittes i et "jeg" og et "dere": *"And though we fell short, the failure is mine, not yours."* Selv om det er et vi som har sloss, vi som har foretatt reisen og vi som når slutten, påtar McCain seg alene ansvaret for nederlaget. På denne måten tales nederlaget til en heltegjerning. McCain bærer selv ansvaret for at *"we fell short"*. Han viser seg som en sann hærfører ved alene å betale prisen for kampanjens nederlag.

Jeg-et i talen brukes hovedsakelig til å påta seg ansvar for nederlaget. Vi-et brukes til langt mer. Følger vi talen videre, ser vi hvordan McCain overskrider sitt nederlag ytterligere ved å spenne ut sitt "vi" til også å inkludere motstanderen. McCain befester et fellesskap mellom seg og sin motkandidat gjennom familien. Flere har påpekt hvordan familien og nasjonen er tett sammenvevde tilhørighetsnarrativer innenfor amerikansk kultur, som gjør det mulig å overskride sosiale og politiske motsetninger (Garrett 2007). Denne koblingen spilles også ut i McCains tale. McCain kondolerer Obama med bestemorens bortgang og tilskriver henne og dermed også familien en rolle i det nasjonale narrativet som utspiller seg med Obamas seier: *"the good man she helped raise"*. Senere i talen takker McCain sin egen familie: *"I'm especially grateful to my wife, Cindy, my children, my dear mother and all my family, and to the many old and dear friends who have stood by my side through the many ups and downs of this long campaign."* Familien som begge de to kandidatene viderefører og støtter seg til, knytter dem sammen. Den utgjør et

verdifellesskap og gir dem et felles oppdrag: "[to] leave our children and grandchildren a stronger, better country than we inherited".

Via dette verdifellesskapet forankres samtidig de to mennenes narrativer i den samme skapelsesfortellingen. McCains kondolanser knytter an til denne: "Though our faith assures us she is at rest in the presence of her creator and so very proud of the good man she helped raise." Både McCain og Obama er redskaper i en guddommelig plan. Det de kjemper for er større enn dem selv. Denne enheten mellom de to kandidatene er mer grunnleggende enn forskjellene, selv om "many of those differences remain".

Obama var aldri McCains motstander

Den reisen McCain og hans tilhengere nettopp har gjennomført ved sin valgkamp, er del av en langt større reise. Hans egen fortelling knyttes til en frigjøringshistorie som begynte med "President Theodore Roosevelt's invitation of Booker T. Washington to dine at the White House". Dermed blir hans egen fortelling knyttet sammen med USAs historie: "America today is a world away from the cruel and frightful bigotry of that time." McCain skriver seg inn i en fortelling om framveksten av en nasjon som "offers opportunities to all who have the industry and will to seize it." Dermed taler han også fram et "vi" som er langt mer omfattende enn det som preger talens åpningslinjer: "our good will and earnest effort to find ways to come together to find the necessary compromises to bridge our differences and help restore our prosperity, defend our security in a dangerous world, and leave our children and grandchildren a stronger, better country than we inherited." Dette er et vi som ikke skiller mellom de to presidentkandidatene, men som inkluderer dem begge. Via denne store fortellingen om nasjonens frigjøring knyttes McCains reise til Obamas: "Sen. Obama believes that, too." Større enn McCain og Obamas konkurrerende kampanjenarrativer er den store fortellingen om nasjonens utvikling som de begge er aktive bidragsyttere til. Obamas og McCains reiser blir ikke stilt opp mot hverandre, men innordnes i den samme store frigjøringsfortellingen. Reisene deres utsettes imidlertid for en liten, men avgjørende forskyvning i McCains tale. Han veksler mellom å tilskrive noe som *hendelse* og noe som *handling*.

La oss ta for oss *hendelse* først. Det er ikke McCain og hans politikk som står på valg, det er noe større. Hans valgkamp faller sammen med en stor his-

torisk endring, et oppgjør med rasismen. I begynnelsen av en ikke så lang tale bruker McCain stor plass på å framheve at hans motkandidat er den første afroamerikanske presidentkandidat i USAs historie og implisitt får han fram at Obamas etnisitet er den viktigste grunnen til hans seier. McCain gjør imidlertid ikke Obamas rolle liten av den grunn. Han viser til at det er Obama som får det afroamerikanske folk til å gripe sin historiske sjanse. "In a contest as long and difficult as this campaign has been, his success alone commands my respect for his ability and perseverance. But that he managed to do so by inspiring the hopes of so many millions of Americans who had once wrongly believed that they had little at stake or little influence in the election of an American president is something I deeply admire and commend him for achieving." Med en slik begynnelse gjør McCain valget til et valg i antirasismens tegn, og i et slikt valg har Obama alle muligheter og han selv ingen. Han er offer for et positivt, men for ham svært uheldig skifte i historien. "America today is a world away from the cruel and frightful bigotry of that time. There is no better evidence of this than the election of an African-American to the presidency of the United States. Let there be no reason now for any American to fail to cherish their citizenship in this, the greatest nation on Earth. Sen. Obama has achieved a great thing for himself and for his country." Obama griper den historiske sjansen (og forsterker den), mens McCain er rammet av den samme historien. Obama er handlingens mann, mens McCain er hendingens offer.

Forklaringen på at McCain ikke vinner valget er altså historien. "This is an historic election," innrømmer McCain. Historiens nødvendighet har hvilt over valgkampen fra begynnelsen: "The road was a difficult one from the outset." Dette gjør seieren umulig, men ikke desto mindre nederlaget historisk. Både valgets vinner og taper bidrar til historien: "We [Americans] never hide from history. We make history." McCain snakker med andre ord om å realisere historien – om aktivt å gå ut på den historiske scene. Her skjer en motsatt omskriving, en omskriving der historien går fra å være et *hendelsesforløp* til å bli et *handlingsforløp*. McCain gjør USAs historie til et handlingsforløp. Det er ikke først og fremst Obama som har vunnet, det er USA som har vunnet, og dermed har heller ikke McCain tapt. Han er en historieskaper eller enda mer en historiehjelper. McCain trekker fram mange hjelpere i sin tale, men her gjør han seg selv til en hjelper, kanskje talens største. Han er med på å bringe USAs rasisme til sin avslutning. McCain har ikke vært i en duell med Obama og tapt. Han omrammer kampen og gjør seg til en som hjelper den

amerikanske frihetshistorien fram til sin største seier. McCain og Obama har sammen vunnet kampen mot rasisme. "There is no better evidence of this than the election of an African-American to the presidency of the United States". Uten å gjøre seierherren mindre gjør han seg selv stor.

McCain gjør seg stor også ved ikke å fortape seg i selvmedlidenhet, men brette opp ermene og være Obamas gode hjelper. En god hjelper er opptatt av andre og må derfor sette seg selv til siden. "Every candidate makes mistakes, and I'm sure I made my share of them. But I won't spend a moment of the future regretting what might have been." Og en god taper ligger ikke lenge nede. En god taper forblir ikke i skuffelse. McCain er bare skuffet en eneste kveld. "It is natural. It's natural, tonight, to feel some disappointment. But tomorrow, we must move beyond it and work together to get our country moving again." Med selve valgkampen har Obama og McCain bekjempet rasismen, nå er det nye samfunnsoppgaver som står for tur. "These are difficult times for our country. And I pledge to him tonight to do all in my power to help him lead us through the many challenges we face." McCain er over på laget til Obama nå, og de har felles utfordringer. Det er USA de begge skal hjelpe. På denne måten er det verken slik at Obama er McCains motstander som han har tapt for, eller McCain som er Obamas motstander som han har seiret over. De har felles motstander både i USAs historie og nåtid.

Som vi ser er det avgjørende hva som gjøres til handlingsforløp, og hva som gjøres til hendelsesforløp, hva som gjøres til motstander og hva som gjøres til hjelper. Når McCain er rammet av historien gjør han historien til en hendelse, når han er skaper av historien, gjør han historien til en handling. "Jeg-et" og "vi-et" gjøres mer og mindre passivt og aktivt ved slike omformuleringer. Omformuleringene gjør det mulig å artikulere seg til "offer for" og til "igangsetter av", til en uskyldig som noe hender med og en som må ta ansvar for og kan få ære av.

Et oppriktig plott

Formmessig er ikke talen til McCain bygd opp som et klassisk narrativ med en innledning, et midtparti med en eller noen hovedtemaer og en avslutning. Talen har snarere form som en sang med flere vers, og hvor den samme strukturen finnes i hvert vers. McCain turnerer mellom fire basale elementer i sitt nederlagsplott; takke sin familie, sine medhjelpere og sitt fedreland, hedre

seiersherren, stille sin hjelp til hans rådighet og ta på seg tapet alene. På ulike måter og med forskjellig innhold spinner han rundt disse elementene talen igjennom. Han takker ikke én gang, men fordeler takken til medhjelperne, familien og fedrelandet utover i talens ulike "vers", slik at de forskjellige takkes hver især. Hedre Obama gjør også McCain flere ganger, noen ganger for hans tilskrevne egenskaper, andre ganger for hans ervervede. Tapet er stadig McCains, men kampen kjempet han sammen med sine medhjelpere. Det får han understreket gang på gang. I forbindelse med tapet innrømmer han en enkelt gang at det er naturlig å kjenne skuffelse, mens at tapet ikke skal stoppe ham i å se framover, gjentar han flere ganger. En ispedd skuffelse gjør den stolte taperen mer troverdig, før han uten selvmedlidenhet byr Obama og resten av USA en utstrakt hånd.

Effekten av verseformen er at de fire basale budskapene blir ettertrykkelig poengtert ved en gjentakelse med forskyvning i innholdet fra gang til gang. Ved å gjenta de fire budskapene flere ganger får han dem fram med stor styrke, uten å måtte bruke overdrevent store ord. Det er imidlertid en overdrivelse å si at talen har verseform. Det er å antyde et mer velordnet mønster enn det talen har. Det er noe ved formen som får oss til å oppleve at McCain ikke har forberedt *hvordan* han skal holde talen. Det repetitive gir et assosiativt preg, som om han framfører talen slik det faller ham inn der og da. Det spontanistiske preget kommer blant annet fram ved at McCain flere steder i talen stottrer "Thank you. Thank you, my friends. Thank you (...) It is natural. It's natural, tonight, to feel some disappointment. (...) We fought – we fought as hard as we could. (...) I am also – I am also, of course, very thankful to Gov. Sarah Palin (...). I don't know – I don't know what more we could have done to try to win this election. (...) I would not – I would not be an American worthy of the name (...). Tonight – tonight, more than any night (...) [W]hether they supported me or Sen. Obama – whether they supported me or Sen. Obama. Stotringen understreker så betydningsfulle passasjer i talen at man kunne mistenke at stotringen var planlagt. Den nølende og søkende formen de viktige poengene i talen får, gjør innholdet i poengene troverdig.

Det er imidlertid ikke slik at McCain virker uforberedt med tanke på *hva* han vil si. Han vet hva han vil si. Det kommer fram ved hans stadig gjentakelser av sine fire poeng. Hadde han uforberedt funnet på innholdet, ville han framstått som en som tar lett på det. Han tar ikke lett på det. *Hvordan* han holder sin tale framstår spontant, *hva* han sier virker gjennomtenkt. McCain er "seg selv" på "spontant", "ekte" vis. Det er formen det kommer an

på: Den gir ikke inntrykk av å være form (Johansen 2003: 93). På den måten er det talens plott, ikke talens innhold, som gjør McCain så oppriktig. Hemmeligheten med det autentiske uttrykk er mangel på stil og form i tradisjonell forstand (ibid: 94).

Å tape med stil

Formen til McCains tale gjør ham ekte, og innholdet gjør ham solid. Men hva ved formen og innholdet gjør McCains tale så god? Ikke originalitet og innovasjon, men konservatisme. McCain skaper ikke noe nytt, men gjør akkurat det som forventes av ham. Han italesetter nederlaget slik et nederlag skal italesettes. McCain taler her ikke nederlaget til seier gjennom plottstruktur som overrasker tilhøreren eller får tilhøreren til å se nye og uventede sammenhenger i begivenhetene. Tvert imot. Hans seier består i at han til fulle lever ut det narrativet som forventes av ham: nederlaget. McCain reproducerer strukturene i en myte Roland Barthes benevner som et "stort spill om lidelse, nederlag og rettferdighet" som Barthes gjenfinner i så forskjellige kontekster som moderne fribrytning og det antikke teater (Barthes 1975:18). En myte er for Barthes en bestemt forestilling om hvordan ting henger sammen. Og for Barthes er narrativet noe som bare er der som livet selv; internasjonalt, transhistorisk og transkulturelt (:1977:79). McCain er en rolleutøver i demokratiets narrativ. Som tidligere nevnt er nederlaget en viktig forutsetning for at demokratiet skal fungere. Taperen spiller en like vesentlig rolle som vinneren i å ivareta rettferdigheten. Akkurat som i bryttingen og i antikkens teater er det ikke bare ved å vinne man oppnår ære i demokratiets spill om rettferdighet, men ved å fylle nøyaktig det rollemønsteret som forventes av en. Det som først og fremst skal oppvises både i fribryting, det greske teater og i et demokratisk presidentvalg, er hvordan den moralske mekanismen fungerer så perfekt. McCains oppgave er å tape på skikkelig vis. Ved å betale prisen for kampanjens nederlag fyller han sin rolle. Dermed bidrar han til en langt viktigere seier, nemlig rettferdighetens.

Talen er god fordi den oppfyller demokratiets bærende prinsipp. Med sitt nederlag hjelper McCain det amerikanske demokratiets tre viktigste protagonister til seier: Nasjonen, familien og Gud. Med hele nasjonen som vitne spiller McCain dermed ut selve demokratiet i fortettet form. McCain øver ikke tvang over begivenhetene ved å tale dem fram med et innhold som

han selv definerer. Det er de demokratiske nederlagskomponenter som øver tvang over McCain ved å tilskrive ham roller i store spill om nasjonens utvikling, familiens ansvar og Guds plan. McCain fyller sine roller og lever ut demokratiets bærende narrativ på eksemplarisk måte. Han taper valget akkurat slik et valg skal tapes, og det er det som gjør hans nederlag til en seier.

Litteratur

- Barthes, R. (1975) *Mytologier*. Oslo: Gyldendals forlag
- Barthes, Roland (1977) "Introduction to the Structural Analysis of Narratives" *Image, Music; Text*, oversatt til engelsk av Stephen Heath, New York: Sage
- Derrida, Jacques (1969) *De la grammatologie*. Paris: Minuit
- Foucault, M. (1999) *Diskursens orden*. Oslo: Spartacus
- Garrett, E. (2007). "American Stories: Narratives of Family as Citizenship". I: *Queer Space: Centres and Peripheries*, Proceedings of Conference
- Genette, Gérard (1980) *Narrative discourse*. Lonon: Cornell university press
- Goffman, E. (1967) *Interaction ritual : Essays on face-to-face Behavior*. Garden city, NY: Doubleday
- Greimas A. J. (1987) *On Meaning. Selected Writings in Semiotic Theory*. London: Frances Printer
- <http://themoderatevoice.com> (lastet ned 11.10.09).
- <http://edition.cnn.com/2008/POLITICS/11/04/mccain.transcript/index.html> (lastet ned 08.05.09)
- Johansen, Anders (2003) *Talerens troverdighet. Tekniske og kulturelle betingelser for politisk retorikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Kjus, Audun Kristoffer (2007) *Sakens fakta. Fortellingsstrategier i straffesaker*. Doktorgradsavhandling ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo
- Kristeva, Julia (1968). La productivité dite texte. *Communications*, Volume 11, Numéro 1, p. 59–83
- Labov, William & Waletzky, Joshua (1967), "Narrative Analysis: Oral Versions of Personal Experience". I: *Essays on Verbal and Visual Art*. Seattle: University of Washington Press
- Platon (1992). *Staten*. I: *Platons Skrifter*. Utgivet ved Carsten Høeg og Hans Ræder. København: Reitzel
- Robertson, Alexa (2005) "Narrativanalys". I: *Textens mening og makt. Metode-*

- bok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Stockholm: Studentlitteratur
- Tamboukou, Maria (2008) "A Foucauldian approach to narratives" i *Doing Narrative Research*. London: Sage
- Thwaites, T., Davis, I. og Mules, W. (1994) *Introducing Cultural and Media Studies. A Semiotic Approach*. New York: Palgrave
- White, Hayden 1973. *Metahistory : the historical imagination in nineteenth-century Europe*. Baltimore : Johns Hopkins University Press
- White, Hayden (2003) *Historie og fortelling*. Utvalgte essay. Oslo: Pax Forlag
- Østerberg, D. (1966) *Forståelsesformer. Et filosofisk bidrag*. Oslo: Pax Forlag
- Aaslestad, Petter 1997. *Pasienten som tekst. Fortellerrollen i psykiatriske journaler Gaustad 1890–1990*, Oslo: Tano Aschehoug

Sammendrag

I denne artikkelen forsøkes det ved hjelp av en narrativ analyse å svare på spørsmålet; hva er en god nederlagstale? Hva var det for eksempel som gjorde talen den amerikanske presidenkandidaten McCain holdt da han tapte valget i 2008, til en suksess? Talen er møtt med lovord verden over, fra tilhengere til motstandere. Artikkelen argumenterer for at det vel så mye er formen som innholdet som gjør talen god. Artikkelen viser at det er ved hjelp av narrative komponenter og plott McCain taler sitt nederlag til seier? Det vises hvordan konstituering av ulike fortellerstemmer virker dels samlende dels ansvarliggjørende. Og hvordan handlinger og hendelser, blir hjelpere og motstandere i McCains nederlagsseier. Gode nederlag er av stor sosial betydning, dette nederlaget er for eksempel en oppvisning av et av demokratiets viktigste prinsipper, "at man skal tape med stil".